

OBSAH

1. Základy strojního obrábění	9
Soustruhy	9
Upínání obrobků na soustruzích	12
Posuv a řezná rychlost	15
Soustružnické nože	17
Soustružení	23
Revolverové soustruhy	29
Frézovací stroje (frézky)	34
Vodorovná frézka. Universální frézka	41
Dělicí přístroje	44
Svislá frézka	46
Náhradnické frézky	47
Kopírovací frézky	48
Pantografické frézky	48
Souřadnicové vrtačky	52
Práce na souřadnicových vrtačkách	60
Brousicí stroje (brusky)	70
Brusné nástroje	70
Hrotové brusky (na válcové plochy)	76
Brusky na díry	79
Planetové brusky	80
Vodorovné rovinné brusky	82
Svislé rovinné brusky	91
Brusky na závity	95
Brusky na třmenové kalibry	99
Brusky na profily	100
Lapovací stroje (lapovačky)	100
Honovací stroje (honovačky)	104
Hoblovací stroje (hoblovky a obrážečky)	105
Vodorovná obrážečka (shaping)	107
Svislá obrážečka	110
Protahovací stroje (protahovačky)	113
Lisy	117
Bezpečnost práce na obráběcích strojích	121
Kontrolní otázky	122
2. Všeobecný přehled o nástrojařství	124
Třídění nářadí	124
Označování nářadí	125
Organisace nářadoven	125
Význam nástrojů ve výrobě a opravě měřidel	130
Nástroje, strojní zařízení a přípravky pro opravy a montáž měřidel	131
Základní operace při výrobě, opravách a montážích	132
Obrábění součástí měřidel	133
Opravy měřidel	135

Montáž (měřidel)	135
Přesnost výroby měřidel	138
Technické požadavky na výrobu měřidel	138
Kontrolní otázky	140
3. Různé druhy konstrukcí speciálních měřidel	141
Náradí k přenášení rozměrů	141
Měřidla pevná	143
Měřidla normální	143
Měřidla mezní	146
Měřidla pro velké rozměry	165
Měřidla stavitelná	165
Stavitelná měřidla pro velké rozměry	167
Délková měřidla s mechanickými převody	169
Měřicí přístroje s ozubeným převodem	173
Měřicí přístroje s kombinovaným pákovým a ozubeným převodem	179
Měřicí přístroje s pružinovým převodem	189
Optické měřicí přístroje	192
Měřicí přístroje s mechanicko-optickým převodem	199
Optické délkoměry	205
Promítací měřicí přístroje	206
Měřicí přístroje založené na interferenci světla	207
Pneumatické měřicí přístroje	209
Elektrické měřicí přístroje	214
Měřicí stroje	216
Měřicí pomůcky	220
Kontrolní otázky	228
4. Bezpečnostní technika	229
Kontrolní otázky	231
5. Výroba a opravy měřidel	232
Závitová měřidla	252
Měření závitů kalibrů	260
Mezní závitové kroužky	270
Mezní závitové třmenové kalibry	273
Různá měřidla pro délkové rozměry	281
Kuželové kalibry	291
Speciální kalibry	295
Měřidla rovinnosti a různé kontrolní pomůcky	304
Přesnost průměrných ploch desek a hranolů	312
Přesné kalené destičky	313
Připomínky pro konstrukci a výrobu měřidel	314
Opravy běžných odčítacích měřidel	316
Povrchová úprava měřidel	321
Vliv teploty na měřidla	321
Kontrola nových měřidel	322
Kontrola měřidel v provozu	323
Kontrolní otázky	328
6. Úprava materiálu po kalení	330
Příčiny vad kalení	331
Popouštění	332
Vyrovňávání kalených součástí	334
Kontrolní otázky	339
7. Technologické pracovní postupy	340
Volba náradí pro montáž	344
Technologické podklady	345

Montáž v seriové výrobě	345
Montáž skládaných měřidel	347
Stachanovské metody a racionalisace technologických postupů	362
Změny technologických postupů	364
Kontrolní otázky	366
8. Výroba šablon a protišablon	368
Úvod	368
Šablona a protišablona	368
Zhotovení za měkka	370
Obrábění po kalení	372
Příprava tvarových brusných kotoučů	372
Příklady broušení tvarových šablon	378
Postup při broušení šablony v přestavitelných důlcích	385
Proměrování šablon	388
Promítací přístroj	389
Universální mikroskop	390
Speciální optické přístroje	396
Kontrolní otázky	397
9. Postup kontroly hotových výrobků	398
Zmetky a zmetkové řízení	404
Kontrolní otázky	412
10. Organizace práce a pracoviště	413
Zásady socialistické organizace práce	413
Organizace pracoviště a jeho vybavení	414
Obsluha pracoviště a udržování výrobního zařízení	414
Příprava výroby	415
Technické normování výkonu	415
Organizace mezd	420
Kontrolní otázky	424
11. Nové metody práce	425
Kontrolní otázky	420
Literatura	430

Soustružení je obrábění trubic s otáčejícího se obráběcí křivčovitým nástrojem, jeho vedeným pevně obráběcí plochy. Soustruží se na latkách, jestliže se vyrábí mnoho druhů s různými pracovními rozlohy, účelů, vylomnosti a přesností. Veškerá soustružba se provádí na lžák, oblékání průměrem nebo výškově hrotů a délkou soustružení, vnitřní vlněná, vnější hrotů, jestliže je požadováno menší průměr, udává poloměr ne většího obráběcího nástroje, a délka soustružení udává délku středního obráběcího nástroje v hrotěch. Hlavní druhy soustružení jsou hrotové soustruhy, revolverové soustruhy, lžák soustruhy, automatické a poloautomatické soustruhy a svítlé soustruhy (karusely).

Pro soustružení jsou velmi důležité náradnické hrotové soustruhy revolverové soustruhy.

Náradnické soustruhy jsou převážně hrotové soustruhy malých průměrů výšek hrotů. Malé náradnické soustruhy se vyrábějí s výškově hrotů od 10 do 100 mm (viz obr. 1).

U náradnických soustruhy podle obr. 1 se také upínají k loži tak, jak